

4.6. Evropská statistika pracovních úrazů (ESAW)

Evropská statistika pracovních úrazů – systém ESAW – umožňuje sledovat pracovní úrazovost na základě jednotné metodiky, kterou připravil Eurostat. Hlavním cílem je snížit jak výskyt pracovních úrazů, tak dopady s nimi spojené (sociální problémy, ekonomické ztráty). Projekt ESAW přispívá na evropské úrovni svými výsledky významnou měrou k hlavnímu cíli statistiky pracovních úrazů, tj. vytvoření dostatečného objemu údajů o pracovní úrazovosti, na jejichž základě je zvyšována bezpečnost a ochrana zdraví při práci prostřednictvím účinných opatření, která umožňují aktivním způsobem předcházet pracovním úrazům, a tak snižovat jejich počet.

Rámcová směrnice 89/391/EHS týkající se opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci zavedla povinnost pro zaměstnavatele vést seznam pracovních úrazů, které měly za následek pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny a vypracovávat v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi zprávy o pracovních úrazech, které utrpěli jeho zaměstnanci. Na tomto základě byl v roce 1990 zahájen projekt evropské statistiky pracovních úrazů s cílem harmonizovat údaje o pracovních úrazech u všech úrazů, které měly za následek více než tří denní pracovní neschopnost. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1338/2008 ze dne 16. prosince 2008 o statistice Společenství v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stanoví povinnost poskytovat statistiky pracovních úrazů Komisi (Eurostatu).

V České republice byl rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí pověřen Státní úřad inspekce práce zpracováním Zprávy o pracovní úrazovosti v České republice a správou databáze statistických údajů o pracovních úrazech ve formátu ESAW k zaslání do Eurostatu. Státní úřad inspekce práce (SÚIP) úzce spolupracuje v této oblasti s Českým báňským úřadem (ČBÚ) a ČSÚ.

Statistiky se Eurostatu poskytují každoročně a předkládají se nejpozději 18 měsíců po skončení referenčního roku. Eurostat zveřejňuje na svých stránkách výsledky zpracování dat za členské země EU, a to podle závažnosti pracovního úrazu samostatně za smrtelné pracovní úrazy a za ostatní pracovní úrazy, které mají za následek pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny. K dispozici jsou dva základní ukazatele – absolutní ukazatel počtu pracovních úrazů a relativní ukazatel standardizovaná míra výskytu. Data jsou tříděna podle pohlaví, věku, zaměstnání pojištěnce, ekonomické činnosti zaměstnavatele a dalších kritérií.¹

Míra výskytu (četnost) – ukazatel vyjadřuje počet pracovních úrazů na 100 000 zaměstnaných osob. Samostatné míry výskytu se počítají u smrtelných pracovních úrazů a pracovních úrazů, které mají za následek pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny.

Způsob výpočtu:

$$\text{Míra výskytu} = \frac{\text{počet úrazů (smrtelných nebo ostatních)}}{\text{počet zaměstnaných osob ve sledované populaci}} \times 100\,000.$$

Standardizovaná míra výskytu – standardizovaný počet pracovních úrazů na 100 000 zaměstnaných osob, spočívající v použití stejné (standardizované) váhy v každém odvětví v každé zemi, jako je celková v rámci EU („standardizovaná“ míra úrazovosti). Použití standardizovaného ukazatele řeší problém častějšího výskytu pracovních úrazů v některých zaměstnáních v závislosti na vyšším podílu vysoce rizikových odvětví v průmyslové struktuře země.

Pro mezinárodní srovnání za členské státy EU byl v této publikaci použit relativní ukazatel – standardizovaná míra výskytu pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob, který je pro srovnání zemí různé velikosti

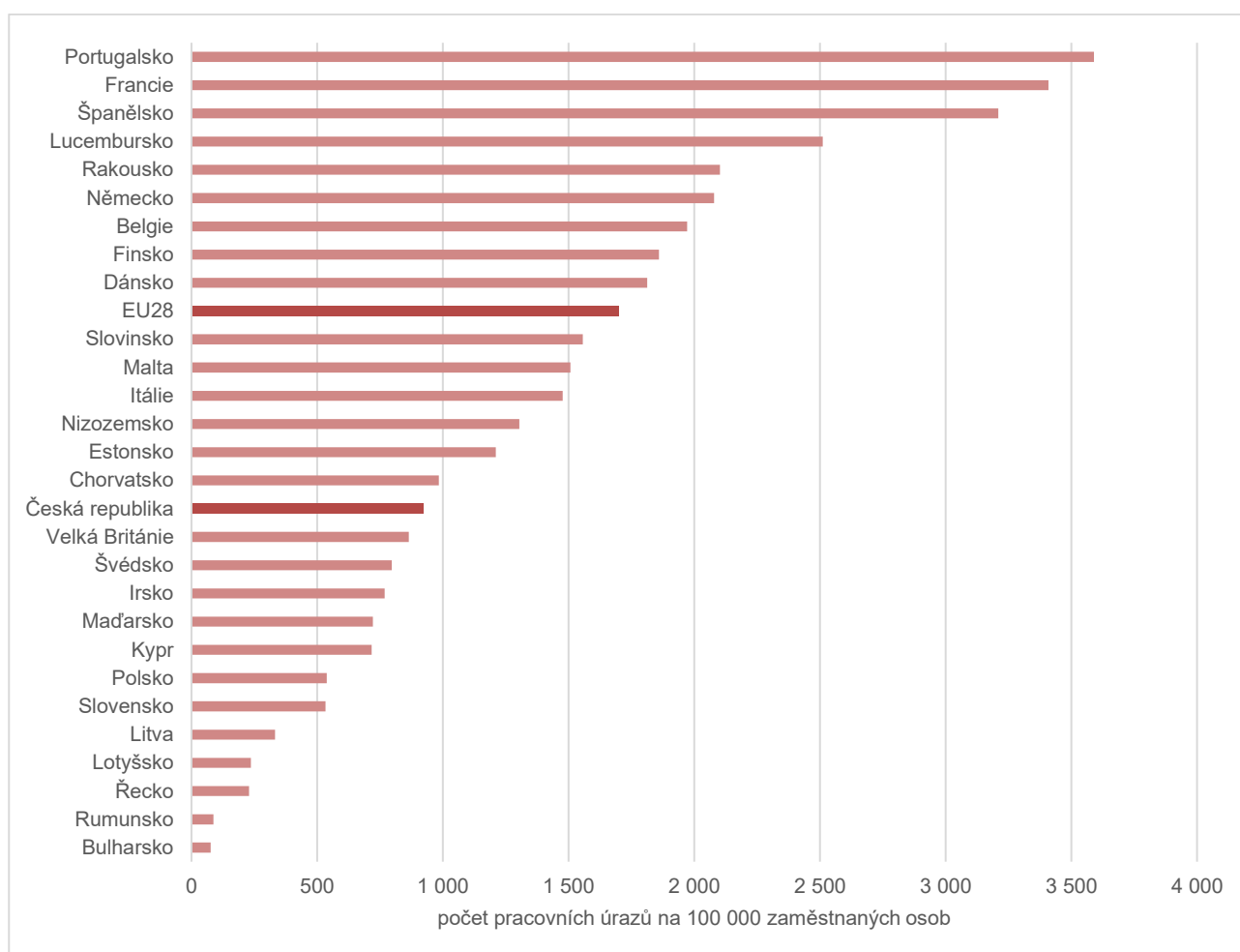
¹ Poslední dostupná data s mezinárodním srovnáním za členské státy EU28 byla v době zpracování této publikace za rok 2016. Jejich zdrojem je databáze Eurostatu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/health/health-safety-work/data/database>

vhodnějším ukazatelem než ukazatel absolutní. Navíc ošetřuje problém rozdílné odvětvové struktury v jednotlivých zemích. Pro zachycení vývoje míry úrazovosti v jednotlivých členských zemích EU byly použity údaje za roky 2012–2016.

Je nutné však upozornit na skutečnost, že vnitrostátní legislativa nebo zvyklosti v oblasti pracovní úrazovosti se mohou v jednotlivých zemích poměrně značně lišit, a tak i data předávaná do Eurostatu, i přes veškerou snahu statistiků o harmonizaci a standardizaci, nemusí být zcela srovnatelná.

Co se týče pracovních úrazů, které si vyžádaly pracovní neschopnost delší než 3 pracovní dny, se Česká republika s hodnotou 922 pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob v roce 2016 řadila na 16. místo v rámci EU28. Podobné hodnoty dosáhlo Chorvatsko a Velká Británie. Nejvyšší míra pracovní úrazovosti byla podle Eurostatu v Portugalsku, Francii a ve Španělsku (více než 3 tis. pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob), okolo hranice 2 tis. pracovních úrazů se pohybovalo Rakousko, Německo a Belgie. Nejnižší míra pracovní úrazovosti (pod hranicí 500 pracovních úrazů) byla v roce 2016 vykazována v Bulharsku, Rumunsku, Řecku, Lotyšsku a Litvě.

Graf 1.1: Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny v zemích EU v roce 2016 (standardizovaná míra výskytu)

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Vývoj pracovní úrazovosti v posledních pěti letech je v jednotlivých zemích EU různý (viz tab. 6.1). Největší pokles (o 51 %) zaznamenalo Nizozemsko, kde v roce 2012 připadalo na 100 000 zaměstnaných osob 2 663 pracovních úrazů obnášející pracovní neschopnost delší než 3 dny. V roce 2016 hodnota poklesla na polovinu (1 304 úrazů). Obdobně na tom bylo Řecko, kde došlo k poklesu ze 460 na 229 pracovních úrazů. Naopak

největší nárůst byl patrný na Slovensku (o 26,6 %) ze 421 případů na 533 pracovních úrazů. V České republice se za 5leté období situace příliš nezměnila, oproti roku 2012 bylo v roce 2016 o 2,1 % závažných pracovních úrazů – vyžadujících neschopenku delší než 3 dny – méně.

Tab. 6.1: Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny v zemích EU v letech 2012–2016

Členské státy EU	Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny (standardizovaná míra výskytu na 100 000 zaměstnaných osob)				
	2012	2013	2014	2015	2016
EU28	1 717,2	1 696,0	1 666,8	1 641,7	1 699,0
Belgie	2 197,3	2 147,3	1 724,4	1 518,6	1 972,2
Bulharsko	84,9	79,7	82,5	82,8	76,0
Česká republika	941,4	971,3	905,6	952,9	921,9
Dánsko	2 177,9	2 094,2	1 983,1	1 787,8	1 813,0
Estonsko	1 005,5	1 095,4	1 137,9	1 204,4	1 210,4
Finsko	2 166,1	2 229,8	2 083,2	1 963,9	1 860,2
Francie	3 047,9	3 163,5	3 385,7	3 490,1	3 409,2
Chorvatsko	835,9	867,9	906,5	989,0	984,3
Irsko	809,6	1 036,1	1 072,0	924,0	768,9
Itálie	1 682,6	1 711,8	1 619,2	1 515,7	1 477,1
Kypr	754,8	571,5	870,7	697,3	716,7
Litva	280,2	259,7	296,7	313,9	332,7
Lotyšsko	194,5	224,5	222,8	248,0	235,9
Lucembursko	2 324,1	2 465,9	2 286,8	2 255,8	2 510,8
Maďarsko	534,4	487,2	549,0	569,2	722,2
Malta	2 008,7	1 888,1	1 863,7	1 675,0	1 507,4
Německo	2 202,5	2 178,4	2 118,7	2 091,3	2 079,0
Nizozemsko	2 663,4	2 278,2	1 393,6	1 241,1	1 304,1
Polsko	607,2	540,8	525,2	535,1	537,7
Portugalsko	3 563,5	3 618,8	3 582,2	3 677,2	3 589,5
Rakousko	1 902,5	1 840,2	1 806,0	1 749,8	2 102,3
Rumunsko	72,5	76,7	74,8	85,8	87,4
Řecko	459,5	447,0	152,1	241,4	229,1
Slovensko	421,2	426,9	414,9	525,9	533,5
Slovinsko	1 787,7	1 594,7	1 627,1	1 658,8	1 556,7
Španělsko	2 889,6	2 909,0	3 220,4	3 150,9	3 209,8
Švédsko	901,4	875,0	759,8	768,7	796,2
Velká Británie	894,3	989,6	1 015,3	918,3	864,6

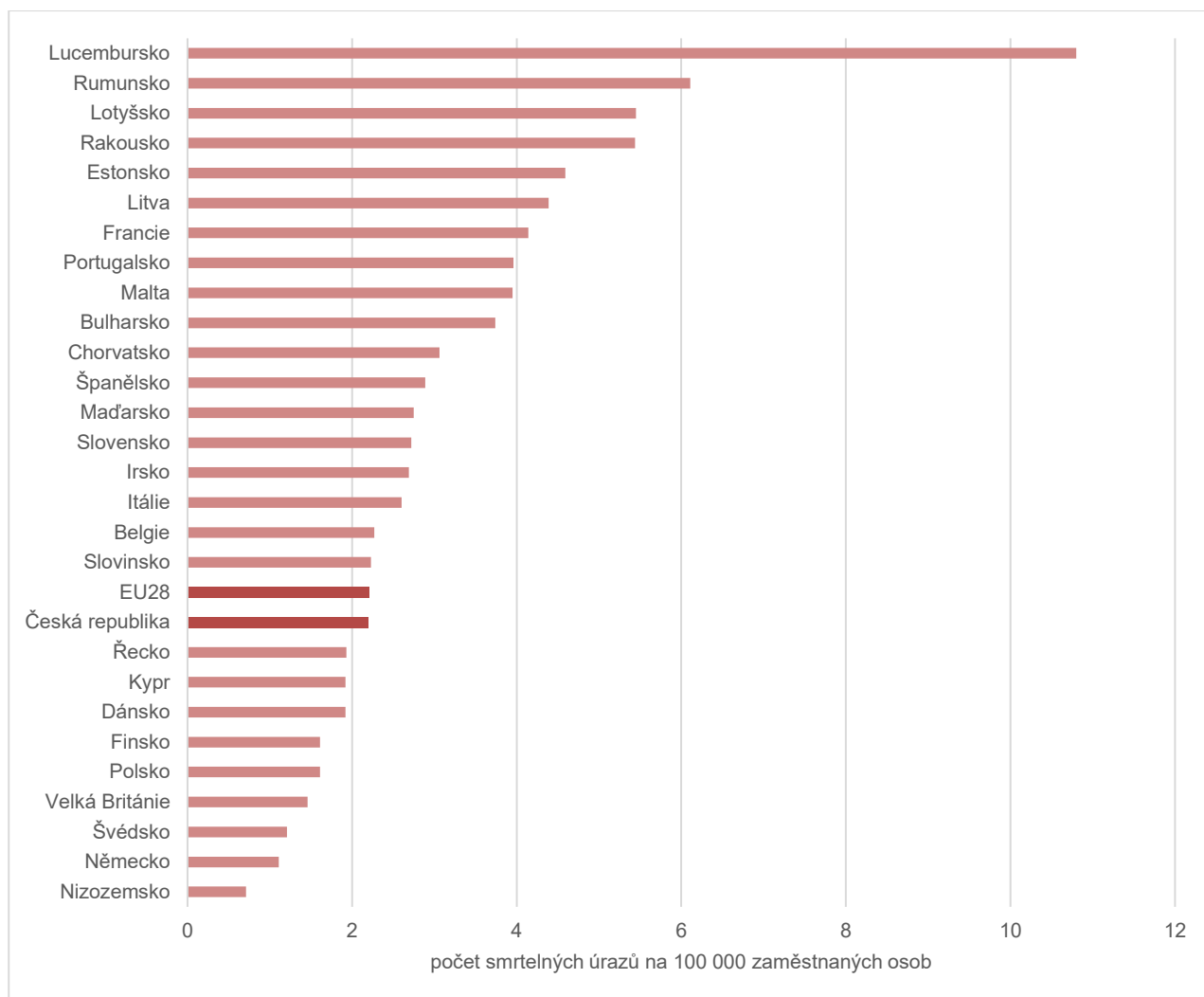
Zdroj: Eurostat (ESAW)

Přerušení v časové řadě

V oblasti smrtelných pracovních úrazů se Česká republika s hodnotou 2,19 smrtelných pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob v roce 2016 řadila na 19. místo v rámci EU28 a dosahovala obdobné úrovně, jako byl celoevropský průměr. Přibližně stejné hodnoty vykazovaly Belgie a Slovinsko. Nejvyšší míra smrtelné pracovní úrazovosti byla podle Eurostatu v Lucembursku (10,8 smrtelných úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob), tj. téměř pětinašobek české hodnoty. Vyšší míru smrtelné pracovní úrazovosti (nad hranicí 6 smrtelných

úrazů) zaznamenali v Rumunsku. Nejnižší míra smrtelné pracovní úrazovosti byla v roce 2016 v Nizozemsku (0,71), v rozmezí 1 – 1,5 smrtelných úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob se nacházelo Německo, Švédsko a Velká Británie.

Graf 6.2: Smrtelné pracovní úrazy v zemích EU v roce 2016 (standardizovaná míra výskytu)

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v posledních pěti letech v jednotlivých zemích EU je patrný z tab. 6.2. Nejvyšší nárůst během let 2012–2016 byl zaznamenán v Estonsku, a sice o 148 %. Oproti roku 2012 se zdvojnásobil počet smrtelných pracovních úrazů na 100 000 zaměstnaných osob i v již zmíněném Lucembursku. Naopak největší pokles byl patrný na ostrovech Kypr – o 51 % a na Maltě – o 48 %.

Tab. 6.2: Smrtelné pracovní úrazy v zemích EU v letech 2012–2016

Členské státy EU	Smrtelné pracovní úrazy (standardizovaná míra výskytu na 100 000 zaměstnaných osob)				
	2012	2013	2014	2015	2016
EU28	2,4	2,3	2,3	2,4	2,2
Belgie	2,1	3,1	1,7	2,4	2,3
Bulharsko	4,7	3,7	5,4	4,3	3,7
Česká republika	3,0	3,2	2,6	3,4	2,2
Dánsko	3,0	2,3	1,9	1,4	1,9
Estonsko	1,9	3,5	2,2	2,5	4,6
Finsko	1,9	1,2	1,7	1,8	1,6
Francie	3,5	3,7	3,7	4,0	4,1
Chorvatsko	4,6	2,4	2,3	2,7	3,1
Irsko	3,4	2,7	3,1	2,9	2,7
Itálie	2,9	3,0	3,0	3,1	2,6
Kypr	3,9	3,7	2,6	1,5	1,9
Litva	6,3	5,0	5,6	4,3	4,4
Lotyšsko	5,3	4,5	6,0	4,1	5,5
Lucembursko	5,2	1,6	3,7	4,4	10,8
Maďarsko	2,0	1,8	2,9	2,9	2,8
Malta	7,6	4,7	4,6	3,5	4,0
Německo	1,5	1,3	1,4	1,3	1,1
Nizozemsko	0,7	0,8	1,0	0,8	0,7
Polsko	2,6	1,9	1,9	2,0	1,6
Portugalsko	4,8	4,5	4,7	4,6	4,0
Rakousko	4,4	4,2	4,0	4,2	5,4
Rumunsko	7,6	6,9	7,1	7,5	6,1
Řecko	1,3	1,2	1,2	2,4	1,9
Slovensko	3,1	3,3	2,3	3,6	2,7
Slovinsko	3,2	3,0	4,0	3,6	2,2
Španělsko	3,0	2,7	3,1	3,5	2,9
Švédsko	1,4	1,2	1,5	1,2	1,2
Velká Británie	1,4	1,9	1,6	1,6	1,5

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Přerušeni v časové řadě